

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА И ИХ РЕАЛИЗАЦИЯ В УКРАИНЕ

Овсиенко О. В., Бороденко Н. Н.

Обобщены экономические противоречия, возникающие в процессе становления социального государства. Выявлены и раскрыты особенности их реализации в Украине. Обоснованы экономико-правовые меры по их преодолению.

Ключевые слова: социальное государство, экономические противоречия, экономическая свобода, равенство социально-экономических прав, налогообложение.

ECONOMIC CONTRADICTIONS OF THE WELFARE STATE AND THEIR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Ovsijenko O. V., Borodenko M. M.

The article summarized the economic contradictions that arise in the development of the welfare state, the features of their implementation in Ukraine are discovered and disclosed; economic and legal measures to overcome them are grounded.

Key words: social state, economic contradictions, economic freedom, equality in social and economic rights, taxation.

УДК 330.1 (477+100)

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА КАПІТАЛУ: ПРИЧИНИ, СУТНІСТЬ, НАПРЯМИ І ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

*Л. М. Яворська, кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет;*

*О. В. Попадинець, кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Присвячено проблемам соціалізації капіталістичної ринкової економіки, опису основних причин і форм реалізації цього процесу та чинників його гальмування в Україні. Проаналізовано основні форми модифікації відносин власності в ході соціалізації капіталістичної економіки. Розглянуто значення та перспективи державно-приватного та соціального партнерства.

Ключові слова: соціалізація капіталу, капіталізм, соціалізм, соціальне партнерство, трудова колективна власність, виробничі кооперативи, державно-приватне партнерство.

Постановка проблеми. Останньою тенденцією прогресивних західних капіталістичних країн стало прагнення правлячих кіл посилити контроль за динамікою соціальної напруги. Аби не допустити соціальний вибух, стали практикуватися нетрадиційні для капіталізму способи підтримки стабільності економічної системи. Необхідність нового підходу до управління економічною системою визначається особливостями останньої стадії розвитку постіндустріального суспільства. На відміну від індустріального, постіндустріальний світ характеризується зміною процесу взаємодії між суб'єктами економіки. Типовими стають суб'єктно-об'єктні відносини. Суб'єкти економіки, постійно взаємодіючи, змінюють структуру і характер суспільного виробництва. Головним чином це викликано процесом глобалізації і вже помітним завершенням формування єдиної світової економіки у процесі інтеграції [1]. Так, із середини ХХ ст. отримав значний імпульс процес соціалізації капіталу — зростання громадських засад його організації, функціонування та розвитку. І це принесло успіхи [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття соціалізації як становлення нового типу економіки використовується більше ста років. Його можна зустріти в роботах К. Каутського, Д. М. Кейнса, І. Мечникова, В. Чернова та ін. Дослідженню проблеми соціалізації капіталу та подолання антагонізму в суспільстві присвятили свої роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В. Єльмєєв, Д. Мутагіров, Є. Торандо, А. Борисов, Н. Головін та ін. Більшість із них зазначає, що усуспільнення капіталізму (та власності) є світовою історичною тенденцією. Проблеми розвитку соціального партнерства в розвинених країнах та в Україні відображено в роботах таких дослідників, як В. Жуков, А. Колот, В. Скуратівський, С. Українець, Г. Осовий, С. Бакуменко, С. Мельник, Г. Задорожній, О. Мірошніченко, В. Руденко та ін. Автори обґрунтовують необхідність становлення системи соціального партнерства в Україні, визначають головні напрями її реалізації.

Формулювання цілей. Метою статті є розгляд сутності, причин, напрямів соціалізації капіталістичної ринкової економіки, визначення основних тенденцій розвитку цього процесу в Україні.

Вклад основного матеріалу. Соціалізацію капіталу іноді визначають як конвергенцію (зближення) капіталізму і соціалізму. Серед інших інтерпретацій конвергенції можна відзначити перш за все поглинання соціалізму капіталізмом. Так, З. Бжезинський тлумачить конвергенцію визнанням універсального значення цінностей Західного світу і оголошує американську суспільну систему каталізатором світових змін, зразком для наслідування [3]. Популярність отримало запропоноване А. Сахаровим тлумачення конвергенції як єднання в системі суспільних відносин позитивних рис соціалізму і капіталізму [4]. На перший погляд може здатися, що поняття «соціалізація капіталізму» є лише заміною поняття «державно-монополістичний капіталізм». Але в дійсності це

не так. Як зазначає В. Соргін, під державно-монополістичним капіталізмом розуміється поєднання влади держави і сили монополій з метою посилення позицій буржуазії, часто ціною певних поступок найманим працівникам. Під соціалізацією ж капіталізму мається на увазі така зміна його структури, інститутів, власності, виробництва, розподілу, споживання, громадянського суспільства, держави і права, яка означає фундаментальні позитивні зміни економічних, соціальних, політичних умов і прав, якості життя найманих працівників та їх взаємовідносин із класом капіталістів і державою. Наслідком соціалізації капіталізму стало відмирання низки його класичних законів, пом'якшення, нейтралізація або радикальна трансформація його класичних суперечностей, у тому числі й фундаментальної — суперечності між суспільним характером виробництва і приватним способом привласнення [5]. У наш час соціалізація капіталу позначила історичну тенденцію діалектичного самозаперечення капіталізму. Вона реалізується через включення в нову суспільну систему попередніх досягнень у перетвореному вигляді.

Чим же породжена тенденція до соціалізації? Останнім часом результати конкретного виробника (прибуток, амортизаційні відрахування та ін.) припинили бути ключовими джерелами розвитку економіки, їх місце посів характер взаємодій її суб'єктів: держави, великого, середнього і малого підприємництва, населення. Паралельно вичерпуються традиційні ресурси виробництва — природні та трудові, швидко старіють матеріальні і нематеріальні активи. На перший план виходять такі фактори виробництва, як людський капітал, знання.

Щодо розвинених капіталістичних країн можна виділити декілька базових напрямів соціалізації капіталу.

1. Цільове планування (програмування) та державне регулювання економіки, в тому числі із застосуванням індикативного планування. Сутність індикативного планування полягає в розробці та наданні господарюючим суб'єктам прогнозів зміни ринкової кон'юнктури. Наприклад, у Франції та Австрії існують спеціальні державні відомства з такого планування. В інших країнах їх функції виконують міністерства економіки, фінансів, торгівлі. Оскільки неоліберальна ідея про всемогутність ринку розвіялася, то все частіше розвинені країни закликають до планування на регіональному та національному рівнях.

2. Державний перерозподіл частини національного доходу (40–50 %), що враховує життєві інтереси працюючих (охорона здоров'я, освіта, соціальні виплати) та інші завдання: послаблення соціальної напруги, породженої безробіттям і незаможністю населення.

3. Соціальний розвиток підприємства для усунення антагоністичних суперечностей шляхом єдиного статусу для всіх працівників, рівності у відносинах та можливостях просування кар'єрними сходами, соціального партнерства, пропаганди прямого зв'язку між інтересами працівника і підприємства, турботи про потреби працівників, соціальних заходів, спрямованих на матеріальну

і нематеріальну стимуляцію працівників [6]. Часто для досягнення цих цілей використовується колективне підприємництво на основі різних форм трудової групової власності. Кооперативи відіграють помітну роль в економіці Італії, Франції, Нідерландів, Швеції, Фінляндії.

Новими формами трудової колективної власності, колективного підприємництва та самоврядування трудових колективів стали кооперативні об'єднання та АТ працівників. На відміну від традиційних кооперативів такі виробництва є середніми або великими, що забезпечує більші можливості для технологічних модернізацій, а саме їх функціонування є невід'ємним від виробничої демократії. Трудова колективна власність означає: володіє той, хто працює на підприємстві. Тому працівники, що звільняються, мають залишати акції та інші активи у фонді підприємства в обмін на компенсацію, тоді як колектив позбавляється від потенційних експлуататорів.

До кінця ХХ ст. різні форми трудової колективної власності в структурі народного господарства розвинених країн капіталізму становили близько 10 %, тоді як державна і приватна власність (у тому числі акціонерна) — приблизно 30 та 60 %. У деяких розвинених капіталістичних країнах державна власність перебуває на рівні 50 %. Активно формується змішана, тобто багатокладна, економіка, де співіснують різні історичні типи власності. Поряд із техніко-технологічними склалися й соціально-економічні передумови соціалізації капіталізму. Становлення трудової колективної власності пов'язане з кризою найманої праці в розвинених країнах капіталізму. Ця криза стала зовнішнім виявом невідповідності капіталістичного способу привласнення та рівня розвитку продуктивних сил. На сучасному етапі наймана праця стає все менш ефективною, і ця тенденція зростає при впровадженні новітніх технологій. Як зазначає В. Білоцерківський, «у найманої праці немає майбутнього, оскільки вона позбавлена спонукального стимулу творчої діяльності — господарської мотивації, почуття господаря. Чим вище розвиток продуктивних сил, тим гострішою стає потреба у збільшенні зацікавленості всіх працівників в успіху підприємства, у їх сумлінній та ініціативній праці» [7]. У. Халал, наприклад, описуючи перспективи розвитку бізнесу в майбутньому, відзначає перетворення корпорацій на коаліцію інвесторів, службовців, клієнтів, постачальників, дистриб'юторів та споживачів. Організація стає своєрідною «корпоративною громадою», у якій всі ці люди необхідні для успіху підприємства, а її метою є створення все більшої кількості різноманітних цінностей, громадського блага, лише частиною якого виступає прибуток інвесторів».

Об'єктивні вимоги соціалізації капіталу мають й інші причини. Капіталізм вичерпав прогресивні можливості розвитку і стає небезпечним для нинішніх і майбутніх поколінь людей, оскільки максимізація прибутку капіталістичних монополій і транснаціональних корпорацій (ТНК) досягається за рахунок біосфери Землі. ТНК забезпечують близько 1/2 світового промислового виробни-

цтва; добувають, переробляють та споживають більшу частину світових ресурсів, корисних копалин, будують більшість електростанцій, виробляють більшість автомобілів, літаків, електроприладів, хімікатів, ліків та біотехнологічної продукції [8], контролюють близько 80 % світового банку патентів та ліцензій [9]. Якщо офіційна статистика зображує світову торгівлю як торгівлю між країнами, то в дійсності до 70 % світової торгівлі знаходиться в руках 40 тис. ТНК і 250 тис. їх філій [10]. Людство зараз знаходиться в пошуку нових факторів економічного розвитку. Головними з них можуть бути синергетичні закономірності, якість і продуктивність взаємозв'язків економічної системи. Особливо яскраво синергетичні ефекти спостерігаються при використанні різних економічних механізмів взаємодії підприємницьких структур, таких як підприємницькі мережі, кластери, злиття і поглинання підприємств, стратегічні альянси, довгострокові контракти і домовленості та ін. Такі трансформаційні механізми знижують трансакційні витрати, зовнішні і внутрішні ризики, підвищують інноваційність та конкурентоспроможність бізнесу.

В умовах глобалізації та зростання агресивності великих монопольних утворень особливої актуальності набуває питання щодо нових форм трудової колективної власності. Найбільш докладно правовий статус акціонерних товариств працівників і службовців представлено в законодавстві США. У 70-ті роки ХХ ст. було прийнято низку законів, запропонованих Л. Келсо, що отримали назву «План створення акціонерної власності працівників» — ЕСОП. Основна ідея програми — зробити працівників фірми її співвласниками, тобто спонукати працівників до викупу акціонерного капіталу. Покупців акцій приваблює пільговий кредит, що погашається з прибутку, а продавців — податкові пільги, що складають близько 2–3 млрд дол. на рік. Вирішальну роль у масовому використанні принципів ЕСОП відіграли висновки за результатами підприємств, які перейшли у власність працівників: тут спостерігалось зростання виробництва на 25 %, прибутків — на 15 %, а інші економічні показники також перевищили середній рівень по галузі. Почалося швидке зростання кількості компаній на принципах ЕСОП. Ідеологічні оцінки власності працівників за ЕСОП неоднозначні. Якщо одні вважають її лише розширенням і поглибленням капіталізму, то інші розглядають її як шлях гуманізації економіки, створення передумов нового суспільного ладу. Сам Л. Келсо вважає запропоновані ним новації американським викликом марксизму: сучасний капіталізм поганий, оскільки капіталістів меншає. Відбувається концентрація капіталу, падає платоспроможність населення, пропозиція товарів перевищує попит, виникають кризи і депресії. Аби оновити капіталізм, всі громадяни повинні стати співвласниками капіталу фірми.

Програма ЕСОП передбачає й інші шляхи утворення акціонерної власності працівників, наприклад, шляхом викупу трудовим колективом капіталу фірми, що знаходиться на межі банкрутства і закриття. У цьому зацікавлені робітники

та службовці фірми, її власники (бажають отримати хоча б якусь компенсацію) і органи влади, що стурбовані економічними і соціальними наслідками зростання безробіття. Так, у 1983 р. трудовий колектив викупив шляхом пільгового кредиту завод «Вейртон стил», який вже через рік приніс 81 млн дол. прибутку, а у 90-ті роки мав найбільший дохід у металургійній промисловості США. Втім, у деяких випадках ЕСОП (про що свідчать судові розгляди) використовуються власниками фірм та адміністрацією у своїх інтересах, аби за допомогою пільгових кредитів і податків уникнути банкрутства, поглинання, інколи обмежується викуп акцій трудовим колективом у 20–40 % від загальної кількості. Можливі фінансові афери і маніпулювання голосами.

Однак і державна власність поступово модифікується, намагаючись максимально зберегти свої позитивні сторони. Саме так можна розглядати сучасні форми державно-приватного партнерства (ДПП). Його часто називають шляхом розв'язання економічних і соціальних проблем, оскільки консолідація держави і бізнесу веде до розвитку соціального партнерства. Ззовні таке партнерство спрямоване на реформування державної власності для її більш органічного залучення в ринкові відносини [11]. Глибинною метою такої взаємодії є прагнення до більш повного дотримання інтересів соціуму. Держава, вступаючи з бізнесом в більш тісні, безпосередні відносини, впливає на нього, посилює його соціальну спрямованість. ДПП спрямоване на пом'якшення існуючих суперечностей приватних фірм як носіїв переважно економічної функції, передбачаючи як забезпечення інтересів суспільства, так і зростання ефективності функціонування самого державного сектору. Часто ДПП називають альтернативою приватизації важливих об'єктів державної власності. На відміну від приватизації ДПП не змінює власника; всі об'єкти державної власності залишаються за державою [12, с. 110].

Іншою популярною формою соціалізації капіталу стало виникнення кооперативних підприємств за типом федерації «Мондрагон», що мають деякі загальні риси АТ у власності працівників. Зародження кооперативної федерації «Мондрагон» пов'язане зі священником Хозе Марія Арізмендарріета, засланим в місто Мондрагон в Іспанії. Спочатку в 1956 р. було створено напівкустарну майстерню з ремонту і виробництва побутових електроприладів, а у 2003 р. федерація об'єднувала понад 160 кооперативних підприємств із 68 тис. працівників. Загальний оборот усіх фірм перевищив 9 млрд євро, прибуток — 410 млн, сума активів — 16 млрд євро. Підприємства федерації виробляють робототехніку, автоматичні лінії, гірські екскаватори, супутникові антени, автомобілі, двигуни та ін. «Мондрагон» має сільськогосподарські кооперативні товариства, супермаркети, спеціалізовані фірми з консалтингу і ПЗ. На підприємствах федерації застосовуються новітні технології, а зарплата робітників найвища в Іспанії. І сьогодні «Мондрагон» використовує

найману працю тільки на підсобних роботах. Після дестабілізації внутрішнього національного ринку федерація була змушена ввести інститут тимчасових найманих працівників: у разі падіння ринкового попиту на продукцію останні мають звільнитися. Намагаючись пом'якшити ситуацію, фірма надала тимчасовим працівникам особливого статусу: на час роботи вони одержують частину прибутку і право голосу. Оплата праці залежить від кваліфікації працівників та її продуктивності. Прибуток підприємства поділяється на фонд споживання і фонд нагромадження (співвідношення 50/50). Двічі на рік працівники залежно від зарплати, тобто трудового внеску, отримують свою частку прибутку з фонду споживання. При звільненні або виході на пенсію робітник отримує увесь прибуток з фонду накопичення за весь час роботи у федерації та вступний пай. За законодавством кооперативи «Мондрагон» 10 % прибутків відраховують на соціальні потреби регіонів. Серед кооперативів є науково-дослідні та конструкторські інститути, що забезпечують технологічний прогрес і конкурентоспроможність та навчальні заклади (більше 100 початкових шкіл, 14 технічних коледжів). Кооперативна федерація фінансує навчання молоді при зобов'язанні пропрацювати певний час в її структурах. У «Мондрагон» прийнята практика підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників. На соціальні послуги (в тому числі розвиток освіти, культури, будівництво житла) витрачається близько 10 % прибутку федерації.

Поряд з акціонерними товариствами працівників за програмою ЕСОП та кооперативними фірмами «Мондрагон», що представляють у сучасному світі базові форми трудової колективної власності, успішно функціонують й різні комбінації подібних підприємств: годинниковий завод у Безансоні (Франція), завод мотоциклів у Мерідані та «Партнерська група Джона Люїса» (Англія). Оригінальний досвід накопичено і в Росії.

Іншим важливим аспектом соціалізації капіталізму стає вибір економічними суб'єктами форми взаємодії. В умовах синергізму сучасної економіки успішна діяльність одних компаній все частіше є умовою успішної діяльності інших, і навпаки. Тим самим формуються передумови для створення нового типу економіки — економіки партнерських відносин, що передбачає рівне дотримання економічних інтересів взаємодіючими сторонами, оскільки вибір інших контрагентів ускладнюється, а іноді стає просто неможливим. Зростаюча ефективність партнерської взаємодії, на відміну від протистояння, все частіше відрізняє постіндустріальний світ. Жорстка конкуренція може призвести до руйнівних і негативних наслідків для учасників. З економічної точки зору більш вигідним є «дружне» поглинання однієї компанії іншою на противагу «недружньому». Опір акціонерів, менеджменту та персоналу підприємства, що поглинається, може багаторазово збільшити витрати, привести до саботажу та інших негативних явищ. Відсутність синергетичного ефекту

при об'єднанні фірм підвищує адміністративні та судові видатки, веде до дефіциту кадрів, часто роблячи безглуздим саме поглинання. У світовій практиці відомі неодноразові випадки наступних продажів щойно поглинутих підприємств. Наприклад, покупка європейською страховою компанією Allianz банку Dresdner Bank та його подальший продаж у 2008 р. Принцип партнерських відносин між суб'єктами економіки, необхідний для переходу економіки на синергетичний шлях розвитку, має спостерігатися не тільки між самими її суб'єктами (державою, підприємствами та домогосподарствами), а й усередині суб'єктів, оскільки самі вони являють собою досить складні економічні системи. Економічна ефективність і синергетичний ефект від підприємництва в цілому можуть бути забезпечені за умови ефективної взаємодії всіх його видів (великого, середнього та малого), яке можливе лише при забезпеченні парето-оптимуму, тобто дотримання рівною мірою економічних інтересів кожного з них. Відсутність рівних умов економічної діяльності (наприклад, для малого та середнього бізнесу порівняно з великим) робить всю систему підприємництва розбалансованою, призводить до ситуації неповної економічної ефективності. Світовою тенденцією розвитку бізнесу стає забезпечення такого поєднання великого, середнього та малого бізнесу, яке породжувало б синергетичний ефект, надаючи додаткові конкурентні переваги учасникам і в кінцевому підсумку всій економіці. У держави будуть додаткові можливості забезпечення економічного зростання тільки при існуванні синергетичного ефекту від комплексного використання можливостей всіх суб'єктів економіки.

Важливою складовою процесу посилення соціальної спрямованості сучасного капіталізму, його соціалізації став розвиток різних форм соціального партнерства. Сама ідея соціального партнерства виникла як антитеза класовим конфліктам і революціям, як спосіб вирішити суперечність між працею та капіталом [13]. Соціальне партнерство — система інститутів та механізмів узгодження інтересів учасників виробничого процесу: працівників і роботодавців, заснована на рівному співробітництві [14]. Найважливіший момент, на базі якого формується соціальне партнерство, — це соціальна проблема. Встановлення партнерських відносин сприяє зниженню соціальної напруги, ліквідує елементи протистояння, конфліктності і закладає основи стабільності та громадського порядку. У системі соціального партнерства інтереси працівників представлені, як правило, профспілками, інтереси роботодавців — спілками підприємців. У так званому трипартистському варіанті ще одним учасником є держава як гарант виконання прийнятих угод. Узгодження інтересів досягається шляхом переговорів, коли сторони домовляються про умови праці, її оплату, соціальні гарантії працівникам та їх роль у діяльності підприємства. Розвиток системи соціального партнерства створює можливість відносного балансу ін-

тересів працівників і роботодавців на основі співробітництва, компромісу, гарантуючи соціальний консенсус. Воно є дієвим інструментом поєднання економічної ефективності та соціальної справедливості [15]. У країнах, де спеціальні інститути соціального партнерства відсутні, діє «плюралістична» система (Велика Британія, США, Канада): суперечливі інтереси узгоджуються на рівні всього суспільства за допомогою звичайного політичного процесу і розвитку співпраці працівників та роботодавців на рівні компаній.

Однак, незважаючи на значний розвиток теорії соціалізації капіталу і бізнесу, у вітчизняній практиці ці постулати майже не застосовуються. Взаємодія основних суб'єктів трудових відносин — роботодавців та найманих працівників сьогодні в Україні характеризується високим рівнем соціальної напруженості, конфліктності. Держава не в змозі виступати об'єктивним арбітром між учасниками системи соціального партнерства [16]. В Україні права найманих робітників формально захищає Федерація профспілок України, яка охоплює майже 80 % трудового населення, і при цьому практично бездіє. Її «успіх» показують цифри: з 1990 по 2008 р. частка зарплати у ВВП України скоротилася із 53,1 до 43,7 %, а в собівартості продукції вона складає лише 9–10 %, що говорить про надексплуатацію робочої сили [17]. Успішні приклади партнерства держави і приватного сектору зустрічаються дуже рідко. Найбільш вдалими є інфраструктурні об'єкти Євро – 2012. Так, у Харкові в реконструкцію аеропорту держава вклала близько 1,1 млрд, а група DCH — близько 700 млн грн; у відновлення стадіону «Металіст» приватний інвестор вклав 240, а держава — 520 млн грн. Ці цифри відображають «паритет» партнерства приватного інвестора і держави у фінансуванні [18]. На регіональному рівні найбільш привабливими для вітчизняних фірм є комунальні об'єкти, які почали освоювати в Криму, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Черкаській, Донецькій, Одеській областях [19]. Загалом аналітики роками констатують розвиток таких тенденцій в країні: неадекватно низький загальний рівень життя; стабільне скорочення кількості населення; невпинне «витікання умів»; стабільна сировинна орієнтація експорту; відсутність модернізації і виробництв, інновацій та інвестицій в економіку; витікання грошових ресурсів в офшори; спустошене село; відсутність середнього класу; знекровлені зародки демократії і парламентаризму; безперспективність реформ; тотальна корупція; низький рівень компетентності усіх гілок влади [20]. Експерти відзначають, що вже 20 років Україна перебуває у стані дистопії, тобто принципного нерозвитку — як людського, так і інституціонального.

Висновки. Соціалізація капіталістичної економіки стала актуальним викликом людству на сучасному етапі соціально-економічного прогресу. Розвиток акціонерної власності працівників, їх участь в управлінні, як і економічна демократія взагалі, звичайно, відображають об'єктивні тенденції в

суспільному виробництві, науково-технічному прогресі. Соціальне партнерство, державно-приватна взаємодія як напрями трансформації ринкової економіки набули особливої популярності у провідних країнах Заходу. Вони у більшості випадків ефективні як з економічної (особливо на мікрорівні), так і з соціальної точки зору. Величезний мотиваційний потенціал демократизації виробництва, у тому числі становлення власності працівників, заперечувати складно, що вимагає відповідних соціально-економічної та інституційної модифікації українського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марков М. М. Экономика партнерских отношений / М. М. Марков // Проблемы совр. экономики. — 2008. — № 4 (28).
2. Плеснер Х. Социализация капитала: проблема и перспективы / Х. Плеснер [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks
3. Бжезинский З. Между двумя веками. Роль Америки в эру технотроники / З. Бжезинский. — М. : Прогресс, 1972. — 307 с.
4. Сахаров А. Мир через полвека /А. Сахаров // Вопр. философии. — 1989. — № 1. — С. 27–34.
5. Согрин В. Новый взгляд на историю западного капитализма / В. В. Согрин // Осмысление истории. — М. : Просвещение, 1996. — С. 18–28.
6. Бондар Н. М. Сучасні тенденції розвитку підприємств / Н. М. Боднар [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://business-consultant.com.ua/publicaciiub101.html>
7. Белоцерковский В. Путешествие в будущее и обратно: Повесть жизни и идей / В. Белоцерковский : в 2 кн. Кн. 1. — М. : Летний сад, 2005.
8. Транснациональные корпорации. Материал из Википедии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>
9. Транснациональная корпорация, ТНК. Энциклопедия «Кругосвет» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.krugosvet.ru>
10. Сливка Т. Тенденції взаємодії корпорацій і мережевої економіки / Т. Сливка // Вісн. акад. праці та соціальних відносин Федерації профспілок України. — 2011. — № 1. — С. 133–140.
11. Варнавский В. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски / В. Г. Варнавский. — М. : Наука, 2005. — С. 5–40.
12. Артемова Т. Институт государственного-частного партнерства: мировой опыт и реалии для Украины / Т. И. Артемова // Наук. праці ДонНТУ. Серія: Економічна. — Вип. 38–2. — С.110–117.
13. Тиховодова А. Социальное партнерство: сущность, функции, особенности развития в России / А. В. Тиховодова // Изв. РГПУ им. А. И. Герцена. Аспирант. тетради. — 2008. — № 25 (58). — С. 297–301.
14. Социальное партнёрство. Материал из Википедии — свободной энциклопедии. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki>
15. Крушельницька О. Управління персоналом : навч. посіб. / О. Крушельницька, Д. Мельничук. — К. : Кондор, 2003. — 296 с.

16. Рогозян Ю. Система социального партнерства в Украине / Ю. Рогозян [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.rusnauka.com>
17. Социальное партнерство: когда «еда» смеется, вампиры исчезают [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://dialogs.org.ua/ru/project/page263.html>
18. Ярославський вважає успішним приватно-державне партнерство в підготовці до Євро-2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://kharkiv.unian.net/ukr/detail/197229>
19. Вдовенко Ю. Інструментарій приватно-державного партнерства у місцевому соціально-економічному розвитку / Ю. С. Вдовенко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. — Х., 2009. — Вип. 3 (26). — С. 167–172.
20. Неэлитная страна. Почему в Украине нет настоящей элиты? [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://dialogs.org.ua/ru/periodic/page21608.html>

СОЦИАЛИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И КАПИТАЛА: ПРИЧИНЫ, СУЩНОСТЬ, НАПРАВЛЕНИЯ И ФОРМЫ РЕАЛИЗАЦИИ В УКРАИНЕ И МИРЕ

Яворская Л. М., Попадинец Е. В.

Посвящено проблемам социализации капиталистической рыночной экономики, описанию основных причин и форм реализации этого процесса и факторов его торможения в Украине. Проанализированы основные формы модификации отношений собственности в ходе социализации капиталистической экономики и рассмотрены значение и перспективы государственно-частного и социального партнерства в этом процессе.

Ключевые слова: социализация капитала, капитализм, социализм, социальное партнерство, трудовая коллективная собственность, производственные кооперативы, государственно-частное партнерство.

SOCIALIZATION OF THE ECONOMY AND CAPITAL: WHY ESSENCE, DIRECTION AND MODALITIES IN UKRAINE AND ABROAD

Yavorskaya L. M., Popadinets E. V.

The article deals with the problems of capitalist socialization Ryno-chnoy economy, describes the main causes and modalities of implementing this process and factors of its inhibition in Ukraine. Analyzes the main forms of modification of ownership in the socialization of capital stylistic economy and discussed the value and prospects of state-tively-private and social partnership in this process.

Key words: socialization of capital, capitalism, socialism, social partnership, labor collective property, production-food cooperatives, public-private partnerships.